

ADELMA VON VAY
POVESTI O SONČNIH ŽARKIH

POVESTI O SONČNIH ŽARKIH

ADELMA VON VAY

teozofija v sloveniji

Adelma von Vay

POVESTI O SONČNIH ŽARKIH

Naslov izvirnika: Erzählungen der Sonnenstrahlen

Izvirnik izdal: Hericz, Budapest, 1879

Prva elektronska izdaja

Prevod: Don Ciglenečki

Prelom in izdal: Anton Rozman

Leto izdaje: 2025

Slika na naslovnici: Adelma von Vay

Publikacija je brezplačna

Avtorske pravice © Teozofija v Sloveniji 2025

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana

Adelma von Vay (1840-1925)

Povesti o sončnih žarkih [Elektronski vir] / ;

Prevedel Don Ciglenečki. - Ljubljana : samozal A. Rozman, 2025

Način dostopa (URL): DLIB

Izv. nasl.: Erzählungen der Sonnenstrahlen

Opis temelji na verziji z dne 24.06.2025

COBISS.SI-ID 240332547

ISBN 978-961-6561-85-3 (PDF)

POVESTI O SONČNIH ŽARKIH

ADELMA VON VAY

teozofija v sloveniji

Povesti o sončnih žarkih

I

Že zelo veliko je bilo napisanega o mesecu, da bi pa povedal nekaj o ljubi sončni svetlobi, o svetlih prijaznih sončnih žarkih, se pa še ni spomnil nihče. Ker pa se zdaj sam nahajam v pravi luči te veličastne življenje razdajajoče sončne svetlobe, želim tebi, ljubi otrok, razložiti, kaj vse mi povedo jasni sončni žarki, ko se zvečer vrnejo nazaj gor. Zelo pogosto jih opazujem, ko se zjutraj odpravijo, da bi na zemlji prebudili luč in življenje. In do večera, ko se vrnejo, doživijo zares čudovite stvari. Poznajo človeške misli, ljudem prijateljsko vstopajo v dušo in bolečino, se veselijo njihove sreče. Ampak vi veste, da sončni žarki ne morejo jokati – lahko se samo smehljajo – poslani so od ljubega boga zgoraj, da bi posušili solze nesrečnih.

Tako je danes zvečer prišel gor k meni zares zelo zadovoljen sončni žarek, ki je pravkar ponesel na zemljo majhno dekletce in jo je kar se da nežno položil v posteljo k ljubeči materi – in oče je stal zraven in oba sta se veselila pristrčnega otroka z očmi modrimi kot nebo tu zgoraj. In sončni žarek se je igral po materinih bledih licih, poljubljal je malo, novorojeno deklico ter blagoslavljal glavo očeta. In tako je sončni žarek še enkrat pokukal skozi okno. Zunaj je bilo vse zeleno in cvetoče, ptiči so prepevali v sončni svetlobi, vse se je od srca veselilo. To je bil dober sončni žarek! Zares je prišel z božjega neba dol na zemljo in s seboj prinesel angela, da bi ta postal živa sončna svetloba, ljudem v veselje in v povzdigovanje.

II

Nek drugi sončni žarek je rekel: „Mislim da sem danes storil dobro delo. Ko sem s svetlim žarom sijal na podeželsko cesto, sta tja prišla dva vojaka in v svoji sredi vodila zvezanega moža mračnega pogleda. Vsi trije so molče šli svojo pot. Tedaj pride mimo bogat meščan in reče: "No, ste ga ujeli, vašega ptička?" - "Ja," odvrne vojak: "Zasačen je bil pri hudodelstvu!" - Jaz pa sem svetlo sijal čez celoten prizor in sem lahko prebiral ujetniku srce. Prišel je zlovoljen, trmast in zloben in ni hotel ničesar slišati o kesanju. V njegovi duši je bilo mračno, kot da tja ne bi mogel nikoli več prodreti sončni žarek ljubezni. Vseeno sem ga spremljal vse do zapora. Dali so ga v temno luknjo, v kateri imajo podgane svoja gnezda. Usedel se je na slamnato ležišče in zdaj sem lahko z majhnim žarkom moje luči mukoma zdrknil skozi gosto rešetko na oknu. Vendarle se mi je uspelo prebiti skozi. Vojaki so odšli, vrata so hrupno zaprli in sedaj je sedel tam sam, ubogi grešnik, in imel čas za premišljevanje. Ko je on tako sedel in tuhtal, sem posijal zares svetlo, tako ljubeče in tako toplo v zatohli zapor, da me je končno vendar moral opaziti. In ko me je tako zagledal, se mu je posvetilo, da je bil sam nekoč majhen nedolžen otrok. Videl se je, kako na prelepem travniku pase živino in slišal je glas svoje dobre matere, ki mu je klical: "Bodi dober in priden, sin moj!" Ja, takrat je še bil srečen, vesel in veder!

Potem se je spomnil, kako svetlo je sijalo sonce tistega dne, ko se je iz majhne koče svojih staršev odpravil na popotovanje, in kako mu je njegov stari oče blagoslavljaljoč položil roko na glavo in rekel: "Sin moj, bodi iskren, kajti: iskreno se ohrani najdlje!" - Ravno ob tem se je sončni žarek poigral na očetovem obličju. "Ah, ja!" zavzdihne temačni mož in njegovo oko se orosi. - In potem na tujem, ko je prišla skušnjava, mu je šlo vedno slabše, dokler nazadnje v njegovem srcu ni bilo niti enega sončnega žarka več, dokler ni vse postalo oblačno, motno in odvratno! - In vklenjeni mož je postal zelo potr. Toda – nenadoma so zašumeli ključi zaporniških vrat in stražnik je rekel: "Nekdo bi rad govoril z vami!" Vstopila je majhna, upognjena mati

in ko je odprla vrata, je z njo v zapor prišel velik, čudovit sončni žarek in v duši ubogega temačnega moža je nenadoma vse postalo tako svetloba! in pri tem vendar bolečina! In pade na kolena in kliče: "Mati! Mati!" In mala žena se je sklonila ter poljubila slabega, od vseh ljudi osovraženega moža in rekla: "Sin moj!"

Vidite, otroci, jaz ne morem jokati - sončni žarki se samo smehljajo - in sijal sem tako močno, kot sem le mogel ter rekel: "Poglej navzgor k nebeškemu očetu luči! On pusti sonce sijati nad dobrimi in nad slabimi. Pri njem je usmiljenje!"

III

Ves oblečen v rožnato in zlato je spet en sončni žarek prišel gor k meni. Njegova pripoved je zvenela kot nebeška glasba: "Naša mati sonce je zašla in rekla zemlji "lahko noč". Mi smo spet vsi skupaj tu zgoraj. Zelo mi je bilo žal, ko sem moral stran od cvetoče, dišeče, zelene zemlje! Bil je čudovit majski večer, otroci so se igrali po lokah in travnikih. Ah, to je bilo vesel vrvež, lovljenje, lov! - Poljubil sem jih vse drugega za drugim, najprej fantke, potem punčke. Najbolj pa plavolaso deklico z navihanimi rjavimi očmi. Trgali so šmarnice, plesali, peli ter skakali naokoli in vsi sončni žarki zahajajočega sonca so pri igri sodelovali, jaz pa še prav posebej. In zelena zemlja se je zavila v razkošne barve in svetlobni soj. To se je zrcalilo od oblakov, od hribov in od rose, ki je ležala na rožah in travnikih. Ko pa sem hotel zemlji dati moj poljub za lahko noč, se je moj pogled ustavil na majhnem pohabljenem otroku, ki je sedel pred svojo kočo, ki je ležala na vzpetini. Noben izmed zdravih otrok spodaj v loki me ni pogledal ali se pogovarjal z mano. Ampak mali, ubogi, blede otrok z velikimi temnimi očmi je hrepenel gledal za zahajajočim soncem in govoril, tiho šepetajoče, kakor da bi prosil: "Lahko noč, ljubo sonce! Zbogom! Ah, ti dobri lepi sončni žarek, rad bi se lovil s tabo, ampak glej, ne morem hoditi, sem ubog kripelj, počakati moram da me prenesejo v kočo!"

In ko je bilo mogoče od sonca videti samo še pikico in se je moj soj šibko zlil po otroku, je ta stegnil svoje mršave roke za mano in zaklical: "Ah, vzemi me s seboj, dobri sončni žarek, vzemi me s seboj!" - In vdahnil sem mu v dušo zadnjo moč moje poslavljaljoče se svetlobe in čista otroška duša mi je priletela nasproti! V notranjem objemu sem jo prinesel sem. "Vidite, kako lep angelček je! Odnese ga bom k ljubemu bogu." In sončni žarek s svojim angelčkom hiti k ljubemu bogu.

IV

Četrty sončni žarek je padel skozi okno neke kapele. Tam je klečala mati s svojo hčerkico. S solznim očesom se je obračala proti sliki odrešenika ter vroče in iskreno molila za moža, ki je bil v vojni daleč stran. Sončni žarek je obsijal trpeče obličje odrešenika na križu. Tedaj deklica pocuka mater za krilo: "Mati, kdo je ta ubogi goli mož tam na veliki sliki?" - "To je ljubi bog," odvrne mati. "Prosi ga, da obvaruje očeta v vojni in ga srečno vrne domov." In kot srebrni zvon je zvenel svetli otrokov glas gor do oltarja, do slike odrešenika, na kateri je ležal sončni žarek: "Ljubi bog, obvaruj mojega ljubega očeta, ki je v vojni, in ga pripelji srečno domov!" Dobri sončni žarek je vzel otrokovo molitev s seboj v nebo k ljubemu bogu in bog je poslal angela na bojno polje, da je očeta tega otroka zaščitil pred sovražnikovo kroglo. Naš sončni žarek pa je še isti dan pokukal v izbo ljubkega dekleta, ki je tako lepo molil ter slišal, kako otrok sprašuje svojo mater: "Zakaj vendar ljubi bog v cerkvi ne nosi copat in srajce, mama? Je mar tako zelo reven?" - "On ne potrebuje srajce!" je odvrnila mati. - In mala deklica podjetno poskoči ter se kmalu vrne z majhnim paketom na rami. "Poglej, mama!" pravi, "To je moja srajčka, moje toplo krilo in moji copatki, vse to bom nesla ljubemu bogu v cerkev, saj je vendar zima in je zelo hladno! Hočem mu nesti toplo obleko, da bo zaščitil očeta v vojni!"

Ljubi otroci! Vidite, to je resnična zgodba, poznam očeta in mater. Najbolj pa dobri sončni žarek, ki mi je pravil o tem.

V

Ta sončni žarek se je domov vrnil utrujen in žalosten. Zares trpko je, - je rekel, - če moraš sijati tako na dobro kot tudi na slabo na zemlji. Danes sem imel resnično naporen dan in sem vesel, da sem spet nazaj v kraljestvu večne luči. Svojo luč sem moral razlivati čez krvavo strašno bojno polje. O bog, kakšno ječanje! stokanje! in vmes so grmeli topovi in žvižgale krogle. Konji so se vzpenjali pod svojimi hrabrimi jezdec! Glejte, sem so prijahali - spredaj visoki suhi mož, ki je vihtel meč in klical: "Vztrajno naprej, za kralja in domovino!" In skočil je z vzpenjajočim se konjem med sovražnike, vihtel meč ter ga trdno držal. - Toda jezdeca in konja so zadele smrtonosne krogle in zdaj ležita tam oba krvava - na "polju časti", kot ga imenujejo ljudje! - med bledimi trupli in ječečimi ljudmi. - Naše materinsko sonce je vse to osvetljevalo z blagoslavljaljajočimi žgočimi žarki. Tudi jaz sem bil eden teh žarkov in sem moral osvetljevati grozljivo klanje ljudi! Moj žarek je ležal na glavi plemenitega hrabrega jezdeca in ko je ta s konjem in orožjem padel, sem slišal njegovo zadnjo, glasno izgovorjeno besedo: "Za kralja in domovino!" Pa vendar - še ena beseda, eno ime mu je šepetajoče ležalo na umirajočih ustnicah. Ime je bilo vpisano v njegovem krvavečem srcu in je z njegovim duhom slavilo vstajenje! Jaz sem prevzel besedo, bilo je ime ljubkega bitja, ki ga je na zemlji zvesto ljubil - in tako je plemeniti jezdec vzel svojo čisto ljubezen, drago ime s seboj v božje kraljestvo. Toda sonce se je utrudilo osvetljevanja polja grozot in muk. Priklicalo je vihar, ta je prišel in spihal oblake skupaj. Tudi stari oča Grom je bil s svojim obrazom Bliskom kmalu tam in zdaj je grmel in bliskalo še huje kot vsi topovi in puške, deroč dež se je vsul čez bojno polje in tako ohladil marsikatero rano.

Jaz sem se odkradel stran in odnesel mojega hrabrega junaka, lepega plemenitega jezdeca, gor v božjo deželo miru.

VI

Ko je mati sonce danes zjutraj vstalo iz svoje rožnate postelje in razgrnilo čez zemljo vse svoje žarke - tako je govoril šesti sončni žarek - sem jaz sijal skozi bele zavese na posteljico nekega otroka, ki je še poležaval v sladkem dremežu. Na licih je imel solze in njegov srček je utripal tesnobno. Prisluhnil sem njegovemu dihu in tihoma vprašal: "Kaj je s teboj, pristrčni otrok, kaj pomenijo te solze na tvojih licih?" - In otrokova duša mi je v sanjah odgovorila: "O, dragi sončni žarek, kako dober si, da me prideš zbuditi - to noč sem imel tako tesnobne sanje! Zlobni vrag je stal pred menoj in me hotel vzeti s seboj: zavesti me je hotel z raznoraznimi lepimi stvarmi. Že sem z grozo videl, kako spušča svoje kremplje name, ko se je nenadoma pojavil čudovito žareč angel v beli obleki, z zlatim mečem v roki in pregnal vraga stran. - "Jaz sem 'vera'," je rekel angel, "Tega otroka mi ne boš ukradel, on naj gre zvest in močan po poti dobrega. - Tedaj sem glasno zakričal in zajokal ter se zakopal v gube angelove obleke in pričel glasno moliti. Pri prvem klicu k bogu se je vrag sesedel in izginil. Toda tudi dobri angel je odšel in zdaj trepetam od strahu. Mi lahko poveš, ljubi sončni žarek, kaj pomenijo te sanje?"

Poljubil sem otroka in mu zašepetal v dušo: "Bori se proti svojim zlim nag-njenjem in ne popuščaj pred vragom skušnjave! In če se nate zgrneta bolečina in trpljenje zaupaj v boga. Zamahni z mečem vere! Pobožen in plemenit bodi ljudem za vzor!"

In ko sem to rekel, se je otrok prebudil - sijal sem mu naravnost v oči - smehljal se je vesel svetlega sončnega žarka. Jaz in sanje ga zdaj spremljamo skozi življenje. Ta žarek luči v njegovem srcu naj ga vodi skozi vsak mrak na zemlji!

VII

Sonce je spet vzšlo. Posvetil sem v sobo - tako je razlagal sedmi sončni žarek - v njej je stara ženska ležala bolna na postelji. Njene shirane roke so rumene in suhe počivale na odeji, temne oči so slabotno štrlele iz globokih jamic, dolgi sivi prameni las, tu in tam pomešani s kakšnim temnim lasom, so viseli čez žimnico. Tako je ležala tam sama, stara gospa, in čakala na smrt. Sonce se je že skrilo za hribi, ki tako lepo prekriti z gozdom obdajajo dolino. Potoček za hišo je melodično šumljaj svojo večerno pesem, slavec je zažvrgolel svojo večerno pesem in tudi žaba je vmes zakvakala. Bilo je ravno tako, kot je v pesmih, ko se dva, ki se imata rada, ljubkujeta in sprehajata med sončnim zahodom. - Stara gospa pa se tega ni več zavedala. Bleda in zmrzujoča je težko dihala in ležala tam v svoji postelji. In jaz, sončni žarek, sem jo blago gledal in osvetljeval njeno samotno izbico.

Prišla je uslužbenka in vprašala, če si morda česa ne želi? "Daj mi samo mojo škatlico," je rekla bolna utrujena gospa, "in potem pojdi. Rada bi spala - dolgo in dobro." Uslužbenka ji je dala željeno in odšla.

Zdaj se je starka v postelji zravнала vzela ključek, ki ga je nosila okrog vratu in s tresočo roko odprla škatlico. Iz nje je potegnila majhen paketek, ki je bil zavit v papir in nosil napis: "To mi položite v krsto!" - Odprla je paket ter iz njega vzela sliko in koder las. Lep mehki koder je pritisnila na drhteče ustnice, ga poljubila s vso močjo svojega poslavljaljočega se življenja in njeno umirajoče oko se je ustavilo na dragi sliki, ki je nosila poteze nekega moža polnega moči in mladosti. In jaz, sončni žarek, sem vse to ovil v svoj sijaj. Spomnil sem jo na tisti čudoviti poletni večer, ko ji je povedal, kako jo ljubi - njegova sladko zveneča govorica ji je še sveža ležala v ušesu. In potem se je spomnila na poljub s katerim mu je izročila svoje srce, svojo srečo, svojo ljubezen. Poleg tega - da potem! Stara samotna gospa je globoko zavzdihnila - da, potem je morala na tej zemlji živeti še 40 let brez njega. Od ljubljenega jo je okrutno ločila usoda! Pobožala si je sive lase in se spomnila, kako jih

je on nekoč občudoval. Potem je videla samo sebe, kot suho cvetoče dekle z ognjenimi črnimi očmi in svežimi rožnatimi lici. Stara samotna gospa je globoko zavzdihnila, bila je utrujena! ja, celo preutrujena! - "Zvest do smrti!" si je zamrmrala, "to so bile njegove poslovilne besede." - "Da, ljubi, zvesta do smrti! In te bom zdaj našla?" - Vendar je sonce že zašlo in jaz sem razlil svojo zadnjo škrlatno luč čez obličje stare samotne gospe, tako da je ležala v čudovitem siju sonca. Poljubil sem njene ohlajene ustnice, jo pogledal v umirajoče oko. njeni prsti so se še trdno oklenili slike in pramena las. "Zvesta do smrti!" Te besede sem vzel s seboj v nebo.

VIII

Na zemlji je bila zima - takrat je sonce še posebej zaželeno in priljubljeno. Sončni žarki so takrat pravi prinašalci sreče iz neba. Sonce ni sijalo že več dni - je rekel osmi sončni žarek - dokler se ni končno prebilo skozi vse snežene oblake in se prismehljalo na zemljo. Posijal sem skozi majhno lino v neko hišo, tj. neko koč; v mrzli izbi je dekletce sedelo za kolovratom in me pozdravilo s svetlim glasnim in veselim glasom: "Ah, ti ljuba sončna svetloba! Si le končno spet tu! In ravno danes na božični dan!" In vzela je majhen lonček v katerem je bila vejica rožmarina in ga takoj postavila pod sončni žarek, "da bo na božični dan veselo," kot je rekla.

Notranjost koč je bila kar prerevna. S trudom in naporom sem lahko pokukal samo skozi majhno okence, na katerem je bila velika ledena roža. Dekle pa je dahnilo na okno in s prsti spraskalo led stran, tako da sem lahko kmalu ogrel celotno izbico. - "Ljubi sončni žarek," je reklo dekletce, "danes je božični večer in vsi otroci dobijo lepa darila, in glej, jaz nimam niti para čevljev in nogavic, niti tople jope in niti krila, ne morem iti v cerkev. Ti dobri sončni žarek, prosim, reci vendar Božičku, naj mi kaj prinese!"

Ko sem to slišal, sem se odpravil v mesto, tam sem sijal skozi več oken v veliko hišo. Takrat sem jih videl, kako povsod okrašujejo drevesca, kako pozlatijo orehe in jabolka, delajo verige iz rozin in mandeljnov. Ja, še posebej v eni sobi, v tej je bilo še posebej razkošno, je bilo na drevescu vse polno marcipana in čokolade. "Nobenih navadnih jabolk in orehov!" kot se je izrazila hčerka te hiše, "ti so samo za revne otroke. Jaz hočem najbolj fine sladkarije!" je rekla.

Pokukal sem v podstrešno izbo v tej hiši in videl revnega krojača, kako je s svojo ženo okraševal božično drevo za svoje otroke. Imeli so jezdece, otroke in raznorazne figure iz medenjakov, rdečelična jabolka, lepe orehe - vendar ne pozlačene - ti ljudje so bili namreč revni.

V četrtem nadstropju je živel reven mizar, ki je čisto sam sedel v svoji izbi in se stiskal k mrzli pečki. Razmišljal je o svojem otroštvu in o svoji dobri blaženi materi! kako mu je vsakič okrasila božično drevo. Nad njim sta živeli še dve stari gospodični, ki sta šivali obleke, jope in kape za dobrodelno društvo, za veliko božično obdaritev, ki jo je društvo poklanjalo revnim otrokom. V tretjem nadstropju je živel glavar s svojo družino, imel je sedem otrok, vsi so že nestrpno čakali na božični večer. Mati je čistila drevo in oče je izrezoval papirnate verige in čašice. Pri tem so se zares zabavali. Najlepše pa je bilo v drugem nadstropju te hiše, tu je živela samo ena majhna deklica, ki pa je bila kar se da prisrčen otrok. Svoje starše je prosila, da lahko obdaruje revne otroke in zdaj je tu marljivo okraševala drevo, na katerem je bilo posebej dosti voščenih svečk. Najlepše drevesce v vsej hiši in najsrečnejši otrok. Razmišljal sem o revni deklici, zunaj v koči.

Sedaj sem si ogledal prvo nadstropje. Tu so bili tisti požrešni sladkosnedneži, razvajeni otroci, ki niso mislili na nikogar drugega razen na sebe. - Te sem kmalu zapustil ter se odpravil navzdol k vratarju, ki je s svojo dobro staro ženo ležerno posedal v prijetni topli sobici. Ker nista imela otrok tudi nista okraševala božičnega drevesca. "Ah! Ko bi le lahko" je rekla stara žena "kaj nesla svoji ubogi mali nečakinji tam na deželi. V tej hiši je veliko lepih stvari - ko bi le imela krilo za ubogega otroka!" Pomislila je na prebivalce prvega nadstropja - ne! Njih ni hotela prositi, saj nikoli ne dajo ničesar za reveže. Deklica v drugem nadstropju, da, ona je bila dobra. Vendar ji je že tolikokrat pomagala z dobrim delom, da ji je bilo zdaj nerodno jo še za kaj prositi. Glavarjeva družina v tretjem nadstropju je komaj imela najnужnejše in gospe dobrodelnega društva v četrtem nadstropju so bile zmerom neprijazne in niso hotele ničesar imeti s "drugimi reveži" - dovolj dela so imele že s "svojimi", kot so rekle. Revni krojač ni prišel v poštev, saj mu je sama podarila jabolka in orehe za božično drevo! - in tako je stara žena zavzdihnila za majhnim otrokom v koči tam zunaj.

Toda jaz, sončni žarek, lahko ljudem misli vcepim! Dobri deklici sem zelo svetlo posvetil na čelo. In glej, tedaj se spomni na staro vratarjevo ženo, ki

ima vendar na deželi revno sestro in majhno sestrično! Hitro je pripravila paket, topel plašč, čevlje, pa nogavice in tudi nekaj medenjakov je dala not, in že je hitela po stopnicah navzdol v vratarjevo sobico. "Tukaj, dobra stara mati Hana! prinašam vam božično darilce za vašo ubogo nečakinjo. Dobro, da sem se še spomnila!"

"Vidite, otroci!" uboga deklica je danes zjutraj molila k ljubemu bogu, naj ji priskrbi nekaj za božič. Sončni žarki so služabniki boga! Prevzel sem prošnjo in jo položil v srce dobrega otroka, za katerega sem vedel, da bo v njem pognala korenine. In tako je naša uboga deklica doživela zares prijeten božični večer.

IX

Danes sem ves dan sušil perilo, je pripovedoval deveti sončni žarek. Sijal sem na zeleni travnik, na katerem prebivalci majhnega mesta obešajo perilo ter sušil kolikor sem le mogel. Obešene so bile raznorazne srajce, krila in jope, pisano pomešane med seboj. Lahko sem si ogledal vso belo družbo. Premožnejša krepka perica je hodila z rdečeličnimi dekleti po travniku gor in dol ter z njimi obešala in nadzirala perilo. "Poglejte," je rekla, "dobro marčevsko sonce dekletom povzroča sončne pege in pobeli perilo. Mislil sem si, da je takšnem sušilni prostor pravzaprav kot pokopališče - tam vse leži in tu vse visi pisano pomešano med sabo. Perilo se je posušilo. Postavna perica je prišla z dekleti, vse so fino zložile v velike košare in odšle. Tudi sonce je že hotelo zaiti, ko je čez travnik prišel še mož, ki je gledal proti zemlji, kot da bi nekaj iskal: "A! Tu je, imam jo," je rekel, "prva vijolica - to ji bom nesel!" Šel sem z njim in prišel v hišo, v malem mestu, ki jo je večerno sonce prav tako živordeče osvetljevalo. Tu je v naslonjaču, zavita v odejo, sedela mlada, bolna ženska. "Poglej, prva vijolica," je rekel mož. "Sladko dekle, trda zima je minila - in s pomladjo boš ozdravela!"

Njene velike oči so ga hvaležno pogledale, poljubil jo je. Naj se vonj male rožice vpije v bolne prsi! Tudi njej sta zacveteli dve roži na licih - sta bili to nagrobni roži? Tega ne vem - kajti hitro, hitro je sonce zašlo.

X

Na današnji večer je k meni prišel en prav zgovoren sončni žarek, ki je ves dan kukal v raznorazne hiše in družinske kroge. – Eno gospodinjstvo, je rekel, me je še posebej zanimalo. To je bil grad postavljen na vzpetini. Vse naokrog, drevesa in polja, je bilo pokrito s sladkorno belim snegom. V notranjosti stavbe je bilo živahno, kuharica je stopnico za stopnico droben-cljala navzdol ter vsenaokrog marljivo gospodinjila. Nato se je odpravila k svojemu otročku, ki je sedel med blazinami na postelji in z očkami že modro gledal okoli.

"Sanda! Sanda! ja, kje je naša Sanda?" je vprašala in otroček je ob omembi tega imena modro pogledal proti vratom. "Zmerom pride sem, da se malo posladka v kuhinji! In potem te vzame v svoje male roke in te zaziba da zadremaš, ti malo bitje. Želim si, da bi bila spet tu, naša Sanda!" - Potem sem videl kočijaža, kako je čistil konje in pral kočijo, pri čemer si je sam pri sebi govoril: "No, kmalu se bomo peljali do železnice in pripeljali malo Sando nazaj. Ona je vendar sončni sij naše hiše! Njen smeh in njeno petje zares manjkata." - Sandina mati je zamišljena in zasanjana sedela pri svojem delu, ravno je šivala obleko za otroka. Z očmi obrnjenimi proti nebu je izrekla k bogu molitev, gorečo molitev za njenega otroka! Oče je s puško na rami stopil na prosto - tudi on je mislil na Sando, ki mu je, vesela kot škrjanček, zmerom prišla voščit "dobro jutro". Tudi mali kuža je vohljajal naokrog in iskal malo gospodarico, usedel se je pred njeno mater, jo popraskal s taco po obleki, jo pametno pogledal, kot bi hotel reči: "Kje je vendar Sanda?" - Vidite, ljubi otroci - tako so vsi vzdihovali po mali Sandi, ki je bila v zavodu in je nameravala vsak čas priti za božične počitnice domov. Upajmo, da bo sladki otrok izkazal hvaležnost za vso to ljubezen, zvest dolžnosti otrok in topli ljubezni do bližnjega. Kajti tisti, ki so tako ljubljene, nosijo odgovornost, da se izkažejo vredne te ljubezni.

XI

Nič ne more preseči poletnega dne na zemlji, ko - kot zjutraj, ko sonce sveže vzide, vstane iz zlate postelje in razprostre svoje nasmejane žarke čez hribe in polja, da vse zalesketa v škrlatnem soju! Ko se rože prebude iz nočnih sanj, ko ptiči uberejo svoje jutranje pesmi, ah, takrat je na zemlji tako lepo! Še ljudje zlezejo iz svojih postelj, odprejo svoja okna in spustijo not jutranji zrak. Vse je radostno in sveže! Kasneje, seveda, ko dan postane vroč, ljudje kritizirajo sončne žarke in se pred njimi branijo z velikimi dežniki. Ampak zvečer spet pridejo vsi ven, da bi se osvežili ob sončnem zahodu. Danes sem kolikor gre vesel! Ju-ju-juhu! Sodeloval sem pri praznovanju žetve! Že zjutraj so dekleta lišpala žetvene vence z raznoraznimi pisanimi trakovi. Izdelale so lepe butarice iz rož in se spogledovale z mladimi fanti, ki so postavali naokoli. Popoldne so prišli muzikantje – bas, violina in trobenta. Dekle in hlapci so se postavili v vrste, muzikantje so ubrali svojo koračnico - in tako je šlo veselo vse do gospodarjevega dvorca. Tu so najprej zapeli zahvalno pesem, potem so dekleta jecljajoče prebrala svoje pesmi, gospodar posestva je imel nagovor in že je šlo veselo dalje! Tu je skakljala Liza s svojim Hansom. Tu je sopihal debeli višji hlapec Gustl s svojo rjavo Maričko! In ko je zazvenel *Dreischritt* v počasnejšem tempu - pogledajte, takrat je gospodar posestva zaplesal z gospo inšpektor! In tako je ves dan potekal prav veselo. Hopsasa! nočni čuvaj se je prav tako hotel preizkusiti v *Dreischrittu*, in sicer z gospodično. Ponosno in samozavestno jo je peljal do plesišča: ena, dve, tri - stop, tu je en kamen in ubogi nočni čuvaj se spotakne in leži tukaj z lepo gospodično. Kaj takšnega se pač zgodi! - - Tudi otroci plešejo v enem kotu dvorišča. Dame in gospodje jih gledajo ter klepetajo ob kavi in kolačkih - in vsi sončni žarki plešejo z njimi.

XII

Prihajam z morja! je rekel dvanajsti sončni žarek. Danes zjutraj sem sijal na mogočno ladjo, ki je stala v pristanišču, pripravljena na veliko popotovanje v Ameriko. Na krov je prišlo veliko potnikov, mnogo je bilo srce parajočih ločitev. Nikomur pa se ni bilo ločiti tako težko kot kapitanu od svoje mlade žene. Pred osmimi dnevi jo je peljal pred oltar in zdaj jo je čakalo tako dolgo, težko slovo! Ne morem pozabiti postave nežne mlade žene, kako je stala tam in svojemu mogočnemu soprogu z od solza premočenim robcem še pomahala v slovo! Dolgo je še stala v pristanišču, tako dolgo dokler je še mogla videti ladjo, nakar se je s tresočim korakom odpravila proti svojemu samotnemu domu. Naša ladja pa je rezala morske valove, velika kolesa so se vrtela v spenjenem morju, pljusk!, pljusk!, pljusk! In kapitan je korakal po palubi gor in dol, pogled mu je uhajal nazaj proti ljubemu pristanišču v katerem je moral pustiti svoje najdražje. Bil je vroč dan. - Človeški otroci! Vi ne poznate naših sovražnikov, zlih zračnih duhov, ki mečejo električni ogenj, katerega spremljevalci se imenujejo orkani. Proti tretji uri popoldne se je razplamtela strašna nevihta. Prišli so črni, težki oblaki, spustiti smo se morali v zračno bitko. Močno so tolkli oblaki nad ladjo, ki se je vzpenjala ter škripala po vseh spojih. Enkrat je bila na vrhu vala, drugič spet globoko v globinah morja! Tu! - zdaj jo je odneslo na peščeno sipino. "Ladja je naluknjana" je vse kričalo zmedeno vsevprek. Nevihta je divjala in tulila - mornarji in potniki so delali na črpalkah. Številne so valovi odnesli čez krov. Eni so tožili in jokali. Spet drugi so onemeli od groze! Toda ladja se je potapljala in potapljala vedno globje in sonce je prodiralo skozi črne oblake večernega neba, njegovi zadnji žarki so mračno osvetljevali potapljajočo se ladjo, ki je zgledala kot veliko truplo! Posode, raznorazne naprave, človeška trupla; vse to je plavalo tu po razsrjenih valovih. Še enkrat sem pogledal čez morje in iskal pogumnega kapitana. Ta je dremal v hladnem poročnem snu! Med koralnimi grebeni morja je ležalo telo, ki ga je ljubljena še tega jutra objela in poljubila!

In spuščajoče se sonce je tudi od nje vzelo slovo, pogledalo tudi v njeno sobico. Da, tuljenje nevihte in žvižganje vetra je dobro začutila. In klečala v svoji sobici ter dolgo molila: "Bog, obvaruj mojega ljubljene!"

Ah! Kako vesel sem bil, ko je sonce zašlo, nikdar več nočem vziti na tak dan!

XIII

Ta sončni žarek je rekel: "Vidite drevesa, rastline, rože, oblake in zvezde. Slišite vihar, šumenje oceana, šepetanje drevesnih vršičkov. Vendar ne poznate vzroka, ne poznate gibalcev tega življenja. Toda spoznali jih boste, te gibalce in duhove narave."

Bil je svetel sončen dan. Vse zeleni, cveti in se smeji. Ptiči in hrošči pojejo in brenčijo; prastari hrast že stotič cveti in razgrinja čudež svojih majhnih, zelenih, brstečih lističev in daleč na jugu zmerom zelena palma s ponosom gleda proti nebu. Vijolica sprošča isti vonj s katerim se človeštvo osvežuje že tisočletja! Večno ljubka, melanholična pomlad je tu. Narava se na vsej zemlji prebujala in to novo življenje v svojem rojstvu že opominja na jesen in smrt, da bo potem po dolgem zimskem spanju ponovno zaživel. Rojstvo opominja na smrt, smrt na ponovno rojstvo in tako gre to naprej. Kal se razvija v drevo, atom v dušo, duša v duha.

Te misli so se vlekale skozi glavo mladeniču, ki se je naslanjal na star hrast. Rekel je: "Driada! ki živiš v hrastu, pripoveduj mi o svoji preteklosti. Kdaj si padla kot želod z maternega drevesa in kje so stali tvoji starši?"

In driada v hrastu je odgovorila:

"Človek! kaj je tvoje kratko bivanje na zemlji proti življenju tega drevesa? Ti, majhno kratkoživo bitje zanikaš duha v naravi? - Ko sem jaz kot zrel želod padel s starševskega drevesa, je bilo tu čisto drugače. - Gotovo je že mnogo stoletij od takrat. Poglej me kot star hrast, kako sem močan in grčav! V premeru trikrat tako močan kot tvoje moške roke. In vendar sem nastal zgolj iz majhnega želoda. Nihče ni skrbel zame, nihče me ni učil, kako rasti. Duša v meni in zakon sta me izoblikovala v to, kar zdaj sem. Morda so me kopita konjev, ki so nosili svoje jezdece skozi gozd, steptala v mehka tla. Tam sem ležal čez zimo v mrzli zemlji in ko je spomladi vse pričelo kaliti,

je počila tudi moja lupina in iz želoda je zrasla majhna rastlinica - v bližini mojega materinskega hrasta. Skupaj z menoj, z mojo dušo, ki mi daje življenje, je prišla na svet tudi moja driada. Skupaj z menoj je živela skozi stoletja ter postajala vedno modrejša in vedno bolj spoznavala, da bo z menoj umrla, sočasno se bosta najini duši razvili v duhove."

Moj materinski hrast je znal marsikaj povedati. Najprej iz svoje lastne preteklosti, potem pa še iz preteklosti svoje matere ter stare mame. Pripovedoval je o času, ko so ljudje molili k driadam - takrat so obstajali sveti gozdovi in drevesa. Molili so k dušam v naravi namesto k stvarniku. Živel so v lesenih hišicah, ki so štrlele iz močvirij, obdajalo jih je gosto trstičje, v hrastovih gozdovih pa so živele divje živali. Ti ljudje so brali iz zvezd, razumeli so glas narave in njihove svečenice so se pogovarjale z driadami, rožnimi vilami in morskimi deklicami iz močvirij. Njihove pripovedi so se ohranile vse do današnjih dni.

Počasi se je pojavilo to, kar imenujete civilizacija - prišla je z ognjem in mečem, ne z ljubeznijo. In ponosni hrasti so ječali pod sekiro ljudi in driade so bežale iz gozdov. Brat je moril brata! - Toda jaz sem si mukoma izoblikoval svojo pot skozi vse te nemire in viharje in stojim zdaj tukaj, stari hrast, okrog mene leži veliko želoda, ki se naj kali in se razvija, kot se v tisočletjih razvijajo duhovi. Bliža se čas, ko me bodo posekali in takrat se bo moja duša, z ljubo driado, podala višjemu razvoju naproti. Človek - ti to imenuješ smrt!

Tedaj je zagrmel grom, blisk je udaril skozi stari grčavi hrast in zadel mladeniča v glavo. Videl sem kako njegov duh z driadino vilo potuje skozi oblake.

XIV

"Gor prinašam molitve," je rekel ta sončni žarek. "Ah, tako mnogo, mnogo molitev! Tri sem si še posebej zapomnil."

Prva je od majhne deklice, ki je molila kleče v posteljici. Govorila pa ni kot otrok, ne! molila je kot nekdo, ki je že veliko pretrpel, prestal mnogo bojev in dvomov - goreče, strastno in iskreno. Rekla je: "Hvala, moj bog! Za ponovno pridobljeno vero. Daj mi moč, da jo ohranim do konca vseh dni!"

In potem je molila za svoje starše in videl sem, kako se ji je v prejšnjih dneh srce pogosto skrčilo, okuženo s trpko nevero drugih, kako je trepetalo, jokalo in nazadnje ni moglo več moliti! Besede nevere so za zmerom izdolble vdolbino v njeno srce, tako kot počasne dežne kaplje prebijejo tudi kamen. - Pa vendar, nekega dne se pojavi duh, poslan od boga, duh ljubezni, ki vse izpolni in naredi vse spet dobro. Od tega dne je bil ubogi otrok prebujen v novi, močni veri, v novi sveži ljubezni do boga, da je lahko spet molil! Takšno molitev vendar moram ponesti gor k bogu!

Veliko molitev umirajočih sem vzel s seboj. Toda ko živi v obupu prosijo za smrt, takrat se obrnem stran - takšno molitev pustim na zemlji! V smrekovem gozdu sem videl moža - stal je med praprotni in gozdnimi rožami - naslonjenega na drevo. Poln bolečine je zrl v sončni žarek, ki je sijal skozi temno zelenje smrečja. Ko se je z eno roko dotikal puške, so mu skozi glavo švigale misli. Videl sem, kako je njegovo srce krvavelo, kako so njegova prsa besnela, trzala in kako si je mislil: "Ta krogla bi me odrešila iz klavrnega življenja hrepenenja - boja!" Bil je plemenit mož - in vendar je razmišljal o samomoru, trpel je namreč za duševnimi bolečinami, ki so pogosto hujše od vseh telesnih! Vsak izmed nas sončnih žarkov ima v sebi majhno dobro vilo, ki jo pogosto pustimo govoriti, prišepetavati človeškemu srcem. Zdaj sem svojo sončno vilo poslal k možu, da mu je zašepetala: "Pogum, pogum! bodi močan!" In majhna stvarca ga je božala po čelu in licih, plesala okrog

njega, dokler ni v svojem srcu razumel in začutil nebeškega jezika in izustil kratke molitve očetu tam zgoraj. To je bila molitev moči, ki je vsebovala namen, da bo to življenje pogumno prenesel! Sonce se je počasi spuščalo navzdol in on se je odpravil proti domu. - Njegovo molitev sem pa ponesel gor k bogu.

Tretja molitev je prišla od smrtne postelje nekega očeta - njegova žena in otroci so stali okoli njega. Bled in izčrpan je ležal tam, nekoč tako močan mož. Otrokom je rekel: "Držite skupaj, ljubite drug drugega, spoštujte svojo mater!" To je rekel z zadnjo močjo in se poslovil. To molitev sem pustil pri otrocih. Na njih je, da jo izpolnijo.

In kjer le še kak človek moli v svoji sobi, se tja prikrade sončni žarek in ponese besedo k nebeškemu očetu!

XV

Ah! danes je bilo lepo, se je smejalo sončnemu žarku. Na zemlji praznujejo veliko noč!

Mala je izgledala tako srčkano in prikupno! Na sebi je imela novo oblekico in nove škorenjčke. Prav ponosna je stala pred hišnim pragom, se pustila občudovati in si ogledovala ljudi. Stopila je pred priklenjenega psa čuvaja in rekla: "Stari Nero, na sebi imam novo oblekico! saj me ne prepoznaš? nisem lepa? In Nero se je raztegoval in pretegoval ter mahal z repom. "Ej, seveda si lepa," je hotel reči - vendar mu tega ni uspelo izustiti, zato je glasno lajal. V snežno belem predpasniku je držala pisano pobarvane pirhe, skakala in plesala naokoli in tu pa tam tudi pomočila sprednji del škorenjčkov v lužo na poti! "Da le mati ne vidi!" si je mislila pri tem. Razigran otrok, prav zares!

Jaz sem v tem času sijal v sosedovo hišo, tu je na dvorišču sedelo majno dekle. Ker pa na sebi ni imela nove, temveč zgolj staro, zakrpano obleko, ni šla ven. Poleg tega ni marala živahne, glasne ceste, raje je sedela v tišini, sama. Tudi ni imela pirhov, niti očeta, niti matere. Osamljeno in resno je gledala navzgor v sončne žarke: "Mati in oče sta tam zgoraj, mi pravijo - in jaz sem tu sama!," tako je govorila.

"Bog je tvoj oče," ji je prišepnila moja vila, "in svet tvoja mati, nisi zapuščena!" Siromašni otrok je razumel vilinski jezik in je ponovil: "Bog je moj oče, svet je moja mati! Kako sem vendar bogata!" In takrat ni čutila, kako majhna in šibka je bila! Ni čutila, da je tam sedela bosih nog in v zakrpani obleki, ne! ni se čutila same. - Postala je velika in močna in bila znana umetnica. Bog, njen oče in svet, njena mati, sta ji pri tem pomagala.

In kaj je bilo iz drugega otroka, se sprašujete? Tja, postala je bogata žena peka, pri katerem si je visoka umetnica dala peči kolače.

Vidite, tako gre to na tem svetu. Kar se prične kot veliko, pogosto postane majhno in kar se prične kot majhno se pogosto konča v škrlatnem lesku. Treba se je samo naučiti jezika tihih sončnih vil!

XVI

Ta sončni žarek je govoril resno in jasno: Ljudje verjamejo, da so s svojimi mislimi sami in ne vedo, da so obdani z nevidnimi bitji, ki lahko razbirajo njihove misli. Marsikdo kaj misli naravnost v sončni sij in verjame, da to ne bo prišlo na dan! Toda sončne vile in duhovi, ki ljudi na gosto obdajajo, prisluškujejo njihovim mislim. In tako nazadnje vse človeške misli enkrat pridejo na dan!

Danes sem razbiral človeške misli. Pogosto je zares žalostno in grozljivo, potem spet čudovito in osvežujoče, če misli ljudi razbiraš, ali še bolje, vidiš misli, kako gredo v glavah križem in kražem - zdaj plemenite in dobre, potem zločinske in slabe. Pogosto se skrijem za oblake, kadar mi postane prehud.

Videl sem moža, ki si je izmislil maščevalni načrt. Ah, motno in temno je bilo v njegovi glavi in srcu. Zelo natančno si je zamislil, kako bi to izvedel. Tuhtal in snoval je v svoji gnusnosti naravnost v sončni žarek in jaz sem moral vse razbrati. In ravno ko je bil na tem, da stori svoje sramotno dejanje, se je nanj zrušil strop sobe in zdrobil njegovo glavo, ki je zbrala toliko slabih misli! Ko se je njegov duh prebudil, je našel vse svoje zle, črne misli natančno odtisnjene v mojem sončnem žarku. V velikih tiskanih črkah so strašno svetile vanj in on je trepetal in drhtel! Da, človeške misli se ne vtisnejo samo v lastne možgane, temveč tudi v sončne žarke - in to je moral ta zli mož zdaj spoznati.

Videl sem še enega drugega moža, ta je razmišljal o dejanjih usmiljenja in ljubezni, o dobrih delih, ki jih je hotel prispevati in njegove misli so bile polne dobrih besed. Tudi njega je doletela hitra smrt, in glej, ko je postal duh je videl vse svoje dobre misli izražene v čudovitih slikah! In en angel mu je rekel: "Kar si mislil, je bilo že pol ravnanja. Hotenje je pol dejanja." In dobri mož je bil blažen in srečen.

Ljudje! ne mislite nepremišljeno v sončno luč! Zares namreč, misli so sadeži duha in slika mišljenega vas pričakuje v kraljestvu duhov: Vse bo jasno kot sončna luč!

XVII

Bila je jesen. Zemlja si je nadela svojo raznobarvno obleko. Listje je bilo pomešano zeleno, rdeče, rumeno, sonce je zahajalo že bolj zgodaj in mi smo imeli samo še malo ur za sijanje. Ljudje so govorili: "Kakšna škoda, da se dnevi krajšajo!" - Na zemlji je to čas lova. Plenijo in gonijo plemenito divjad, morijo po živalskem kraljestvu, peš in s konjev. In lovci imajo radi če pri tem sveti sonce. Svojevrsten prizor, ta lov po gozdovih, hribih in dolinah! Danes sem se udeležil takšnega divjega gonjenja. Na urnih vrancih so preko živih meja in jarkov šli za lisico. Toda kaj je bilo to? Najdrznejši jezdec je padel, vsi ga obstopijo. "Mrtev je," pravijo. Sredi divje nasladje in veselje, med sledenjem divjadi; padel in umrl! In jaz sem temu prisostvoval! Da, spremljal sem nosila na katerih je ležal blede, tihi mladenič, vse do gradu in v sobo, videl sem, kako je njegova mati, prežeta z globoko bolečino, nezavestna padla na hladno truplo!

Pogledal sem še v eno sobico. Tu je sedel lep plavolas otrok, sveže dekle v polnem razcvetu mladosti. Danes zjutraj je videla kako je drzni lovec jahal proč. Da, mladi gospod ji je še vrgel enega zadnjih rožnih poganjkov, nekoliko povešenega zaradi zmrzali!, se poslovil od nje z lovskim pozdravom ter se ji ljubeče in sladko nasmehnil! Majhen cvet je ležal na njenih prsih, topel, tolikokrat ga je poljubila.

Ubogi otrok! sem si mislil pri sebi, jaz že vem, kako hladen leži tam - videl sem ga pasti, zgrmeti in vzel sem njegove zadnje vzdihe s seboj! Ubogi otrok! le poljubljal mali cvet!

XVIII

Megla, megla, megla! In mesto v laguni je ležalo sredi te megle. Morje in nebo sta bila videti, kot da sta zlita drug z drugim. Črne gondole so ležale ob Rivi in na Canalu Grande, ponosne mogočne ladje so bile zasidrane v pristanišču in skoraj jih ni bilo mogoče videti, tako gosta je bila megla! Bilo je vlažno in hladno, gondoljerji in ribiči, mladeniči v svojih cunjah, majhen hrom beraški otrok, stari mož s kitaro, majhne bele ročice na roki rjavega moža, vsi so zmrzovali - megla je tako težko ležala na pljučih in prsih! Sonce je bilo na nebu kot mesec, tako blede in šibko je svetilo skozi meglo. Jaz pa sem ravno na ta dan hotel sijati - zato sem si izbral prehod. Sijal sem na Markovem trgu, vse je bilo pusto, prazno in zapuščeno - nikjer ni bilo nikogar! Ampak sijal sem kolikor sem le mogel in privabil ven še druge sončne žarke. In glejte, zdaj se je življenje v Benetkah pričelo prebujati. Gondoljerji ribiči, mladeniči in kužki so se sončili, stari mož je pel ter igral na kitaro in mala deklica je beračila z zvanečim glasom, iz starih palač so namreč postopoma lezli na plano ljudje iz vseh dežel. Markov trg je oživel, govorilo se je vse jezike - kot za časa Babilona. Jaz pa sem zato tako sijal, ker sem želel videti ženina in nevesto, ki se naj bi ta dan v mestu na laguni poročila. Sploh nista bila več posebej mlada, pa tudi ne stara. Poznal sem ju že dolgo, še iz starih časov, bila sta moja dobra prijatelja! Videl sem, kako sta leta in leta hrepenela po tej uri, kako sta pogumno in zvesto prenašala življenje z vsemi svojimi preizkušnjami in kako se njuna ljubezen ni nikoli zamajala. In zdaj bosta končno pripadala drug drugemu! Dolga leta je nad njima ležala megla zmrzali in zdaj je končno posvetilo svetlo sonce, ki bo ogrelo večer njunega življenja! Usedla sta se v črno gondolo, ki se je pozibavala na zelenih valovih, in se odpeljala do cerkve, Maria della Salute! Svetlo sem svetil skozi velika cerkvena okna in prinašal blagoslov iz božjega kraljestva, dokler se ni zaslišal glasen "ja".

XIX

Že več dni sem svetil na majhen grmiček rožmarina, ki je stal na oknu neke podstrešne sobice. - Mlado dekle ga je vsako jutro, takoj ko je vzšlo sonce, postavilo na okno in ga vsak večer skrbno zalilo. V podstrešni sobici je bilo vse zelo lepo in čisto, vendar zelo revno! Mlado dekle je sedelo na oknu in izdelovalo fine čipke. Ni imela časa, da bi gledala sončne žarke, delala je naprej in naprej, cel dan, ne da bi pogledala gor. Zraven nje je bila slepa mati, ki je pletla veliko volneno nogavico. Pogosto sta govorili o bratu, ki je bil mornar na odprtem morju, za njim sta večkrat globoko zavzdihnili in v mu v svoji notranjosti posvetili marsikatero molitev.

Zima je bila težka - takšna kot je v Holandiji! - in uboga slepa mati je zmrzovala, dekletu so med delom otrdeli prsti in še rožmarinov grmiček je hrepenel po pomladi! Zunaj je veter zavijal čez pokrajino in morje, marsikateri dan sploh nisem mogel sijati, saj je nad Holandijo ležala stalna megla in težki oblaki.

Ko sem spet prišel in sijal, je rožmarinov grmiček stal na hladni okenski polici premražen in izsušen! Trde ledene rože so mi ovirale vpogled v podstrešno sobo, toda sijal sem skozi in toplo dihal na šipe, da so se ledene rože stopile. Ah, revna deklica je ležala tu na postelji, kašljala in imela vročino. Zraven nje je bila slepa mati. V sobici je bridko hladno in danes sta porabili zadnji groš; kaj pa jutri? - "Da, jutri!" je vzdihnila slepa mati, "Nimava kruha!" In revna deklica je hotela vstati in delati. Vendar je bleda in utrujena padla nazaj na trdo ležišče. "Jutri," si je mislila, "bom jaz morda že umrla! Toda mati!"

In glejte, ta misel jo je dvignila pokonci. Ne, noče umreti in zapustiti mater. Tiho sta sedeli druga ob drugi, slepa mati in bolna hči, nič nista godrnjali, z bedo namreč pride vdanost obupa! Tedaj se zasliši trkanje! Deklico je zbudlo v srcu; "To je hišni gospodar," si je mislila, "postavil nas bo na cesto!"

"Vstopite!" je slabotno zaklicala. Bil je poštar.

"Pismo iz Amerike," je rekel in odšel.

Svetlobni žarek je prelet dušo deklice in matere. "Od brata! od sina!" sta zaklicali, "Rešeni sva, mati!" je zajokala deklica pretresena od radosti in hvaležnosti! "Zdaj imava drv in kruha, on nama pošilja denar!"

Nagubane, shirane roke stare slepe matere so se sklenile v molitvi: "Bog, blagoslovi mojega sina!" je rekla toplo in solze so spolzele navzdol po njenih licih. In ta materin blagoslov, sestrino zahvalno molitev bom ponesel k dobremu sinu, ju položil k prestolu boga, on je namreč rešil življenje obema!

Mislim, da so se enkrat spet videli in objeli, in takrat je bilo v podstrešni sobici zares prijetno toplo in vedro. Ljubi bog tam zgoraj in svetli sončni žarki so se tega veselili!

XX

Danes sem še posebej opazoval dva moška. Eden je bil učenjak in je sedel v svojem laboratoriju. Seciral je žuželko in si posamezne organe ogledoval pod mikroskopom. Tam so stale fiole s kemičnimi preparati, človeške in opičje lobanje, živalska okostja in raznorazne takšne stvari, s katerimi je učenjak razglasil absolutno smrt in zanikal kakršnokoli duhovno in dušno nadaljevanje življenja. Tuhtal je nad tem žuželkinim telesom - in pri tem pozabil na svojega lastnega duha ... Pisal je knjige o razmnoževanju in življenju živali, hotel je biti zares razumen in vendar duha ni mogel zares ubiti. Imel je cela predavanja o vretencih, o možganih, o opicah in ljudeh in o tem, kako nadaljnje duhovno življenje ni možno. In ljudje so mu pritrjujoče ploskali, študentje so mu vzklikali: "Naj živi!" Od predavanja so odšli z namenom zares uživati življenje - saj vendar traja tako kratko in po njem ne pride nič več. Revni naivnež, ki ni imel ničesar, pa je šel do prvega drevesa in se obesil. Tako se je razširil strup, ki ga je ta učenjak raztrosil po svetu in povzročil marsikak greh in razuzdanost. - In zdaj je ta mož dočakal uro svoje smrti. Zdaj naj bi spoznal, če bo postal nič, če bo njegov duh prenehal živeti in čutiti. Ah, kako težko in s kakšno tesnobo se je ločil od svojega ljubelega telesa! Duh se odtrgal počasi in mukoma, od vsakega organa in vsakega živca. In ko je duh potem videl hladno mrtvo telo pred seboj in se kljub temu čutil živega, je obstal tam razbit in uničen. Da, to je bilo delo krta, ki riže po zemlji in dela škodo - ah, kako beden in slep je bil v luči duhovnega kraljestva! Kaj šele, ko je videl rakave rane, ki so jih njegovi spisi pustili na zemlji! Uvel je kot kak cvet in bil uničen kot marsikatero življenje. Sebe je videl kot tisočkratnega morilca! Hotel se je vrniti na zemljo, uničiti vse svoje spise in zaklicati: "Živim še, živim še, smrt ne obstaja!" Ampak ni šlo - zlo, ki ga je zasejal, je moral v svoji bolečini videti sam!

Ob istem času sem gledal v sobo nekega pesnika. Sedel je za pisalno mizo, misli so s sončnim žarkom prišle k njemu, njegov verni duh je privlačil bitja iz kraljestva duhov in ta so mu prišepetavala najčudovitejše pesnitve in

najplemenitejše občutke. Pisal je o "večni ljubezni", o "požrtvovalni zvestobi" in njegova pisanja so se dotaknila človeških src, govorila so namreč o bogu, duhu in naravi, marsikateremu človeku so prerodila turobno oprsje, okrepila marsikatero ranjeno srce, bila so kaŹipot do boga. In številni ljudje so, ko so jih prebrali, postali boljši in pričeli novo Źivljenje. In tudi tega moŹa je dohitela smrt. Prav veliĉastno je bilo videti, kako se je njegov duh zmagoslavno vrnil domov v dobro znano deŹelo in kako mu je sledil ĉloveški blagoslov ter kako so ga stari prijatelji priĉakovali v lepem kraljestvu duhov! Ni bil slep! Delal je v luĉi in zdaj se mu je ta zdela lepša kot njegova ĉudovita pesem!

XXI

Govor tega sončnega žarka je zvenel harmonično in blago: "Danes sem poljubil poganjke rož, pod mojim dihom so polno in čudovito vzcveteli. Vse, rože in lilije, so danes zjutraj, pokrite z roso, s svojimi poganki gledale proti soncu. Bile so to zadnje solze njihovega otroštva. Posušil sem jih s poljubi in pod večernim soncem so čudovito cveteli, z razprtimi listi in čašami! Čakali so, kot lotosov cvet v pesmi: "Sanjaje na noč!"

Tudi človeški otroci so podobni poganjkom. Danes sem videl eno izmed njih, belo in nežno, podobno poganjku rosaceae. Zjutraj se je sanjavo sprehajala med rožami, tudi ona je imela v očeh solze in tudi njej je te nekdo posušil s poljubi. Toda ne jaz, temveč mladenič, ki je bil njen ženin - danes je bil dan njune poroke. Od ljubezni se je razcvetela, postala je najlepša roža pod to nežno sapo. In dan je minil, poroka je bila mimo in vse je sanjavo čakalo na noč! Škoda je vsakega poganjka, vsake cvetlice, škoda je vsakega dne, ki zaide nad takšnim razcvetom.

XXII

Sončni žarek je vedro pripovedoval: "Zmerom pripovedujete samo o ljudeh, pogrebih, porokah in podobnem! Jaz vam bom povedal zgodbo o kužku. Glejte, psi so ljudem najboljši prijatelji in spremljevalci. In če bi tak kužek lahko zapisal zgodbo o svojem življenju, bi prišlo na dan marsikaj zanimivega.

Danes sem enemu psu sijal ravno na konico njegovega smrčka. Bil je to lisast črn in bel pes, sedel in stražil je, kot po navadi, na ladijski palubi, blizu krmila, na klobčiču ladijskih vrvi. Ladja je bila zasidrana v pristanišču, bilo je prav vroče. Razkladali so tovor in pes je to pozorno opazoval. Premišljeval je o svojem življenju. Kmalu bo dosegel svoje šesto leto in veliko je že doživel! Dobro se je spominjal svojega rojstva v hlevu, svoje bele pasje mame in štirih malih sester in bratov. Najprej ni videl ničesar od velikega sveta, rodil se je namreč slep. Lahko pa je slišal, kako ljudje govorijo. En glas je rekel: "Tega vrzimo v vodo, črne lise ima!"

Ah, to je bil ravno on! Zelo se je prestrašil, pil je namreč toplo materino mleko in nikakor si ni želel v vodo. Zato je žalostno stokal, ko ga je robata roka zgrabila in ko sta šla skoz vrata ga je še klavrno zazeblo, da je tulil še bolj bridko. Mimo je prišla ženska in vprašala moža:

"Kam neseš ubovega kužka?"

"Utopiti ga hočem!" je rekel mož, "Črne lise ima in poleg tega imamo v hlevu še štiri takšne tuleče stvore!"

"Ah," je rekla ženska, "Uboga stvarca, daj ga vendar meni, rada bi skrbela zanj!"

In tako se je dogodilo, da je mali kuža zrasel pri tej dobri ženski. Živela je v majhni koči na morski obali in imela šest otrok. Njen mož je bil mornar in zdaj je bil na odprtem morju. Kužka so poimenovali Fidelio, bil je namreč zvest, *fedele*. Lovil je podgane in miši, lajal na ljudi in gledal kar se da srdito, ko se je hiši bližal kak tujec. In zaradi teh dobrih lastnosti ga je mornar vzel s seboj na ladjo in Fidelio je postal popotnik! Bil je na Kitajskem in v Indiji in pravkar sta se vrnila iz New Yorka. Na potovanjih je bil svojemu gospodarju zares v uteho in znal ga je razveseliti. Ko je mornar pogledal kužka, se je spomnil na svojo domovino. Njegova žena in njegovi otroci so ga vendar božali in imeli radi in kadar je omenil ime svoje žene je Fidelio poskočil, obrnil glavo od desne proti levi, prišpičil ušesa in pogledal svojega gospodarja, kot da bi hotel reči: "Že vem, kaj misliš!" - In tako sta govorila drug z drugim ter se razumela.

Danes pa je pametni pes vedel, da so v domačem pristanišču. Vedel je, da bo kmalu prišla mornarjeva žena in njegovi otroci! Zato je tako modro sedel in mahal z repom ter se veselil, da razlagajo tovor.

XXIII

Ko sem danes zjutraj vžsel skupaj s soncem, sem videl skupinico otrok, ki se je sprehajala po polju. Trava je bila pravkar pokošena in otroci so iskali ptičja gnezda. "Tu je en ptiček!" je rekla majhna deklica s svetlimi kodri, "ta je moj!" - Ubogi ptiček pa je bil popolnoma gol in sploh ni imel perja, samo velik rumen kljun, ki ga je vedno znova odpiral. - "Uboga živalca!" je rekel otrok, "Jaz bom poskrbela zate in bila tvoja mama, bil boš popolnoma krotek in mi sedel na rami." Tako je mali ubogi in goli škrjanec prišel v sobo deklice, ki je vzela okroglo škatlo, dala not volno in rekla: "Tako, to je tvoje gnezdo" - in ptička posadila vanjo. Nato je vzela palčko, dala nanjo trdo kuhan rumenjaki in pričela hraniti ptička.

"Pip, pip," je rekla, "Odpri svoj kljun, sladki moj otrok!" Toda - poklicali so jo "k uri"; mala deklica se je morala iti učiti. Ah, kako slabo je šlo danes! Zunaj je tako lepo sijalo sonce in mali ptiček je bil tako miren! Mala deklica ni znala ničesar povedati na pamet. Pozabila je vsa slovnična pravila, niti ni vedela kako so si sledili rimski cesarji in v njenem diktatu je bil 14 pravo-pisnih napak!

"Ptiča ti bom vzela," je rekla vzgojiteljica, "ker si preveč raztresena!"

"Ah, prosim, ne!" je roteče prosil otrok. "Jutri bo šlo bolje! Danes se še nisem navadila na svoje materinske obveznosti! Ure so hitro minile in hitro je šla k ptičku. Toda kaj je bilo to? Ležal je na hrbtu, njegov trebuh je debelo narastel, bil je ledeno hladen in mrtev! Uboga stvarca! Mala deklica je jokala in ihtela: "Moj otrok je umrl! med uro je izstradal."

"Nasprotno, preveč si ga nahranila! Tako krepke hrane ni bil navajen," je rekla mati.

"Zdaj moramo ubogo živalco lepo pokopati," je menil dekličin brat in malega škrjanca so dali v škatlo; mali škrjanec zdaj mirno leži v materi zemlji. In ko je sonce hotelo zaiti, je deklica še posadila rožico na mali grob! Pri tem je globoko zavzdihnila. Tako si je že predstavljala, da bo skrbela za ljubko živalco, in potem je bilo vse mimo! Zunaj nad poljem pa je okradena škrjančeva mati prestrašeno žvrgoleča krožila okrog praznega gnezda.

XXIV

Sončni žarek je govoril šepetajoče kot ton zvona: Povedal vam bo nekaj o umiranju v naravi! Videl sem, kako je vitka bela lilija povabila cvet pod vročimi sončnimi žarki! Dneve in dneve niti ene kapljice dežja! Zemlja je bila suha in bilo ni ničesar razen prahu - prahu! Nobene nežne sapice, samo vroči, žgoči sončni žarki! Bela lilija je porumenela, cvetni prah je izginil, listi so mlahavo viseli navzdol - in vzdihovala je za vsaj enim atomom hladnega zraka, vsaj za enim poljubom zefirja, eno solzo rose! Večer je prišel vroč in vlažen, soparen veter je dvigoval odvraten beli prah s ceste in ga nosil vitki liliji v čašo. Noč je vroča. Utrujena in oslabela lilija čaka na suh žgoč dan - njena mila rožna duša je žalostna! Hrepeni po kraljestvu rožnih vil!

Končno pride nevihta, osvežujoč dež, hladne sape se poljubljajo, zefir ljubkuje utrjene rastline - toda lilija ostaja uvela in mrtva! List za listom počasi odpade, duša je ušla iz rožne čaše! Prepozno, prepozno pridejo zefirjevi poljubi, solze dežja - nič več ne more priklicati nazaj v življenje tega, kar je že odšlo! Zdaj vidite samo še rože golo steblo, rumene liste - utrjena duša je v kraljestvu rožnih vil!

In na veji sedi ubog ptiček, v trdi zmrzujoči zimi. Ničesar ni razen snega in še enkrat snega! Visoko pokriva zemljo, niti travice, niti grudice zemlje ni videti. Ptiček sedi na veji in zares hudo zmrzuje! Sedi z glavico skrito med krili, noge mu drgetajo! Ah, razmišlja o minulem poletju, na svoje tovariše, ki so se umaknili čez morje, na svojo bolno ženo, ki ni mogla leteti z njimi in ki je ni hotel zapustiti in ki je prejšnjo noč zmrznila - šolarji so jo odnesli s seboj! In osamljeni ptiček žvrgoli in prosi: "O! samo en sončni žarek! samo en atom toplote! Samo eno drobtinico kruha, ljudje!" In potem poleti z zadnjimi silami na okno neke kočice ter poskuša potrkat s kljunčkom. Ah! pretežko je življenje. Njegovo srce še enkrat udari in že leži mrtev v snegu! - Modrooka deklica pa opazi, da leži v snegu zmrznjen ptiček. "Morda je

samo na videz mrtev!" reče, ga podrži med rokama in pihne vanj. - Prepozno, otrok, prepozno! To srce iztrpelo! Vaše okno je bilo zaprto, pred vrati ni bilo niti drobtinice kruha, sonce ni hotelo sijati, samo sneg je padal kar naprej in ubogemu ptičku je srce počilo od mraza in bolečine! Zdaj poje čudovite pesmi v kraljestvu živalskih duš, v večni pomladi boljše sfere, med čudovito cvetočimi dišečimi rožami. In vse to sem jaz videl!

Videl sem tudi deklico, ki ji je srce od globokega hrepenenja skoprnelo, videl sem to v njenih očeh, ko je pogledala gor k meni! Rotile in prosile so, polne dvoma: "Ah, samo eno besedo od njega! En pogled njegovih oči! En poljub njegovih ustnic!" Nemo, mrtvo nemo je bilo vse. Nobenega pozdrava, nobenega sporočila - in življenje - to je hotelo naprej! - in ubogi otrok je skoprneval v neminljivem hrepenenju. To je huje od sončne pripeke in vročine, huje kot zmrzal in sneg! In spomnil sem se na lilijo, ki je umrla v suši in prahu, spomnil sem se na ptička, ki mu je srce počilo v neizproslem mrazu - in slišal sem dekličino tožbo: "Povej, sončni žarek! kako dolgo me bo hrepenenje tako mučilo? Kako dolgo bom še taval polna dvoma po tej hladni puščobni zemlji? Mar zame ni vilinskega kraljestva, me kralj iz sanj ne bo nežno objel? Ah, moja duša je trudna in moje srce je težko!"

Padi, tolažeča rosa! oh! joj, dragi zefir. Odprite jih, vrata usmiljenja! Stalite sneg, preden bo prepozno, - kajti spomnim se preminule lilije, zmrznjenega ptička in če bi imel srce, bi to malodane hotelo počiti!

In luč sončnega žarka se je zamračila - ta je hitel navzgor k bogu! Bo uteho prinesel še ob pravem času?

XXV

Prihajam z visoke planine, sijal sem na kot sladkor bele zasnežene vrhove ledenikov in gora, da se je vse zasvetilo v rožnatem! Sijal sem tja, kjer na strmih skalnatih stenah počivajo gamsi, kjer ne raste več nobeno drevo, ampak samo še ruševje, grmovje in kjer lepa planika steguje svoj zvezdnati cvet k soncu. V skalnati razpoki pred mano je rasla ena izmed takšnih planik. Cvetlica, ki je bila kot iz ledu, je na sebi imela mehek kožuh in se je veselila sončne svetlobe! Še noben pohodnik ni zašel tja, cvetlica je bila na visokem skalnatem zavetju varna pred vsako krajo. Vsako jutro sem jo pozdravil in vsak večer poljubil.

Tedaj je prišel drzen lovec, sledil je gamsom, plezal s skale na skalo in zdaj je gola, strma stena stala pred njim, njegovo oko pa se je ustavilo na planiki v skalnati razpoki - tu se je spomnil, da mu je njegova draga danes zjutraj rekla: "Prinesi mi planiko!" Da, to naj dobi in nobeno drugo, si je mislil. In zdaj se je pričelo nevarno plezanje na strmo skalnato steno! Pod njim se je odpiral prepad - vedel je - če mu spodrsne, bo po njem. Tukaj, tukaj, že je stegnil roko, vsak hip bo dosegel planiko, toda kamen, na katerega se je opirala njegova noga je popustil - odkrušil se je in padel v prepad! Drzni lovec, ki ga je ovirala puška, je že začutil, kako pada, vrtoglavica mu je hotela zmešati glavo - tedaj je zbral vso moč svoje volje, držal se je majhnega grmovja, kakršno se bohoti tam! - Zavihti se gor, preden izruvaš korenine, drzni mož! Nesi drago darilo svoji ljubljeni! - Da, zdaj ima planiko. Skrije jo na prsih in prične z nevarno, težavno potjo navzdol. Vidite, danes zjutraj mu je rekla: "Prinesi mi planiko!" in njega bi to skoraj stalo življenja.

XXVI

Gotovo ste že veliko slišali o hudiču. Zdaj bi vam rad o njem povedal zgodbo, ki se je dogodila nekega dne v svetli sončni svetlobi.

Hudiči so duhovi, ki so skrenili s poti kreposti in sedaj krožijo po zemlji, da napeljujejo ljudi k slabemu. En tak hudič se je nekega dne podal na zemljo. "Bodi lepo vljuden z damami," je dejala hudičeva stara mama, "bodi ljubeč in olikan!"

Jaz, sončni žarek, sem zdaj videl kako se je črni možak bližal palači; bogastvo, denar in blišč so ga namreč še posebej privlačili! Kradoma se je splazil po stopnicah navzgor, naravnost v budoar hišne gospe. Ah, kako prijetno mu je bilo tu, na mehke, debele tepihu. Na okenskih nišah so visele težke zaveste iz damasta, sedišča so bila nizka in elastična, soba je bila polna kitajskih in japonskih drobnarij. - Hudič je sobo preskočil po dolgem in se vrgel na enega izmed turških divanov - ter premišljeval.

Tedaj je vstopila visoka, suha gospa, dolga žametna obleka ji je graciozno valovala okrog bokov, okrog njenega vratu je visela draga biserna ogrlica, lepe čipke so ji obdajale vrat in zapestja. Toda na njenem bledem obličju so bile sledi solz in globoko je vzdihovala.

"Nisi srečna?" je zašepetal hudič, "Nisi srečna, ti čudovita boginja?" In gospa je v svoji notranjosti čutila ta govor. Še enkrat je zavzdihnila in rekla sama pri sebi, medtem ko je med opazovanjem vseh lepih stvari v sobani podcenjevalno trzala z ramo: "Ne, nisem srečna! Prevarana, vklenjena, zvezana, nesrečna sredi tega razkošja!" - Globoko je zaihtela, "Vso to igrarijo bi podarila hudiču, samo da bi bila srečna."

"Oho!" se je muzal hudič ves zadovoljen, "tako, tako, vse te stvari torej pripadajo meni, če bo tvoja želja izpolnjena - dobro, zdaj mi pokaži, kaj prav-

zaprav želiš!" Tedaj je hudič gospo pogledal tako ostro, da ji je pri tem postalo hudo vroče; čelo si je ohladila s kolonjsko vodo in menila, da je zelo utrujena. Tako - zdaj je poznal njene misli in vzrok njene nesreče, hotel je iti ven in pogledati, kako bi ji lahko željo izpolnil. Mislil si je: "Ne le tvoja palača, ampak tudi tvoja duša, lepa gospa, mora postati moja." Ko je ravno hotel ven, se je na stopnicah spotaknil čez hišnega gospoda - ta ni videl hudiča in se je zaletel v njegove rogove, tako da se je skotalil navzdol po stopnicah ter je zdaj ležal na marmornih tlakovcih, s katerimi so bila obložena tla!"

"Naj hudič odnese ta tepih in vso to igrarijo iz hiše! Hočem da vse vzame hudič!" tako je rohnел mož, kajti vse ga je bolelo od padca.

"Oh!" je rekel hudič pri sebi, "Zdaj je vendar vsa hiša moja!" in pohitel naprej. Mož pa si je pri padcu močno poškodoval glavo in ko se je hudič zvečer še pred sončnim zahodom vrnil v palačo, je ranjenec vročičen in bloden ležal na postelji, visoka suha gospa mu je dajala ledene obkladke, hišni zdravnik pa je modro in zaskrbljeno stresal z glavo, kot da bi vedel vse, kar se je še imelo zgoditi!

"Umreti mora," si je mislil hudič, "umreti mora, potem - potem je ona prosta. Potem jo bom skupaj s palačo vzel popolnoma v svojo last!"

In tako se je dogodilo, da je bil mož naslednjega jutra mrtev.

"Si zdaj srečna?" je hudič vprašal ženo z laskajočim glasom.

Toda ona ni mogla odgovoriti. Bolečina ji je prsi obdala z železnim oklepom. Ob izgubi je začutila kako drag ji je bil. Bleda, onemela in okamenela je sedela tam in v njeni duši je potekal hud boj. Prejšnje jutro sta se skregana razšla, on je odšel ven, padel, nakar so ga nezvestnega prinesli v posteljo in ona je vso noč presedela ob njem. Ampak on ni spregovoril niti besede! Zamera mrtvega jo je močno težila. Ni slišala hudičevega laskanja - po-

kleknila je in molila! To je bilo hudiču zelo neprijetno. Poln jeze je rekel: "In če ne morem imeti tvoje duše, potem hočem imeti vse tvoje zlato, palačo in lepe stvari." Zato se je podal na borzo, kjer je našel bankirja razžaloščene gospe in jo z njegovo pomočjo spravil ob vse premoženje.

Sedaj je bila revna - vsi njeni prejšnji prijatelji so jo zapustili - in odpravila se je ven v svet, da bi si zaslužila svoj kruh.

"Nekega dne, ko sem bila polna objestnosti, sem preklela vse svoje zlato," je rekla, "Zdaj sem vse izgubila - edino svoje duše nisem!" In tako je pogumno odšla v hladni svet.

Hudič pa se je udobno namestil v palači. Prepustil se je užitkom in dobrim okusom! Samo kadar so sončni žarki sijali noter - tega ni imel rad, kajti takrat je videl visoko gospo, katere duše si ni mogel podjarmiti in podrediti in to mu je pokvarilo ves apetit in ves humor.

To vam naj služi kot opozorilo, da ne rečete dnevu v obraz: "Naj te hudič vzame," ali pa: "k hudiču" ter podobno, kajti črni podlež je takoj pripravljen, da vam jo pošteno zagode.

XXVII

Pripovedoval vam bom o stari Grčiji, je rekel ta sončni žarek.

Vestalka je sedela v svojem templju. Devica, posvečena bogovom, je ljudem posredovala orakljeve odgovore, bolnim prinašala ozdravljenje, žalujočim tolažbo. V beli obleki je sedela na svojem trinožniku, s čarobno palico v roki je poslušala govor bogov in zapisovala orakljeve izreke na marmorna tla templja. Ljudje so tožeči vreli k templju vestalke, božjega otroka. - Jaz, sončni žarek, sem jim osvetljeval obličja in zavil to tako belo postavo v svoj zlat soj. Mladenič - plemenit, velik, lep in močan - je vstopil v tempelj. Vzdrhtel je, ko je zagledal milo devico - in ko ga je z sladkim glasom vprašala:

"Mladenič, česa bi rad prosil bogove?" tedaj je on zajeccljal, se obrnil in šel.

In ona ga je gledala kako odhaja. In ko so se vrata templja za njim zaprla, je njeno srce vztrepetalo na bolečine poln človeški način! Zdrav, krepak, bujen je šel od tam in po enem letu - vidite, je spet potrkalo na vrata templja - pred njo je stopil bled, od trpljenja izmučen mladenič, otrok smrti. In ko so jo pogledale njegove vročične oči, ko so se njegove shirane roke proseče in časteče stegnile proti njej, ga je spet vprašala, tresoča in blede: "Mladenič! govori, česa bi rad prosil bogove?"

"Hočem videti tebe in potem umreti!" je rekel. Vrgel se je k njenim nogam in poljubil rob njene snežno bele obleke!

Prežel jo je val slasti in bolečine. "Nesrečnik!" je vzkliknila, "Drznil si si ljubiti devico, ki je posvečena bogovom? O, ojoj! Ojoj! Zapisan si smrti!"

"Mar je smrt tako strašna?" je vprašal, medtem ko jo je gledal popolnoma očaran. "Smrt zaradi tebe - ti, visoka, čista, smrt od hrepenenja po tvoji podobi? Da, ti bogu posvečena! Ljubim te - neopisljivo te ljubim!"

In skoz tempelj se je usula nevihta. Bogovi so rjovali nad človeškim svetoskrunstvom in pred vestalko je ležal mladenič, hladen in mrtev!

Toda on se je silovito obrnila kvišku:

"Služila sem vam, vi bogovi, dala sem vam svojo mlado kri in življenje, in vi - kaj ste dali vi meni? Ta mladenič mi je dal svojo srčno kri, svojo ljubezen, svoje življenje - in vi, vi ste ga umorili! Prekleti bodite, bogovi Grčije, preklet bodi, tempelj nevihte, smrti! Prekleta naj bom jaz sama - kajti zdaj sem izgubila najdražje!" In ko je to govorila, se je zgrudila na mladeničevo truplo ter ga prekrila s poljubi.

Naslednjega dne - jaz sem svetil svetlo in jasno - je stala na grmadi. Skrunila je tempelj, ker je ljubila, ker je izrekla besedo ljubezen! Vedra, nasmejana se je prepustila morju plamenov in ko so rdeči poželjivi jeziki plamenov oblizovali njeno lepo telo, je vzkliknila: "Mar je smrt tako strašna? smrt zaradi tebe, lepi mladenič? Da, v Hadu se bova spet našla!"

Še danes sijem na ruševine tega templja - bogovi Grčije so padli, vrgel jih je bog, ki je po svojem sinu sporočil Magdaleni: "Njej bo mnogo odpuščenega, ker je mnogo ljubila!"

XXVIII

Vidite, tam stoji mlada mati in pred njo otrok, majhno bitje; postavi se pokonci, trdno se drži gub na obleki svoje matere in v njeno navdušenje zdaj naredi sam, brez opore, nekaj korakov. "O, glejte, moj fantek sam hodi!" vzklikne mlada mati polna veselja, "Poglejte vendar, kako trdno in gotovo postavlja stopala - hodi!" Le kdo še ni videl navdušenja mlade matere, ko njen otrok naredi prve samostojne korake! In mali fant raste naprej ter postane mož, otroška nesamostojnost, nebogljenost izgine, spozna ljubezen do žensk ter postane sam oče - toda nikdar več v življenju se ne sreča z občutkom, ki bi se lahko primerjal s pravo materinsko ljubeznijo. Na tej zemlji se vse zamenja - samo mati ne. Nobene druge matere ni. In zdaj sem videl sina, kako podpira mater v starosti ter pazi nanjo. Ona ga je vodila, ko je pričel hoditi po zemlji - on jo zdaj podpira pri njenih zadnjih korakih in skrbi za zadnje dni njenega življenja.

Videl sem še majhno deklico - svet se ji je zdel tako velik, tako razsežen. In ona je bila tako majhna in zapuščena. Nihče je ni razumel. Vse misli je morala zapreti v svojo malo glavo in to ji je pogosto pritiskalo na srce! Tako je tam sedela in premišljevala.

In spominjala se je matere, ki so jo položili v krsto ter premišljevala o bledem obrazu v svetlobi sveč in kako je bila dlan tako ledeno hladna, ko jo je poljubila in so rekli, da zdaj "je v nebesih". - "Tako daleč!" je zavzdihnilo majhno dekletce in dve veliki, debeli solzi sta ji spolzeli po licih. Sklenila je roke in pričela moliti za mater. In materin duh je stal tam ob otroku in ga poljubil na čelo. In malo dekle je zraslo v veliko in ko je odšla v svet in družbo in ko so matere druga dekleta varovale in ščitile - je bila ona sama zase in se je spominjala svoje rajne matere. Zvečer, ko je utrujena prišla domov, je tako kot takrat sklenila roke in molila k duhu svoje matere. Ta pa je stala tam, zmerom, vse dni - in poljubljala čisto čelo svojega otroka. In otrok je to vedel in se ni čutil zapuščenega.

XXIX

Nekoč je živel en zares reven mladenič, bil je komaj 12 let star in je že moral delati za vsakdanji kruh. Sedel je v delavnici in marljivo delal, ko je svetli sončni žarek posvetil naravnost na glavo tega revnega mladeniča. Njegovo uho se je odprlo in njegovim čutom se je odprl čudovit nov svet! Slišal je vilinski jezik! Da, sredi njegovega težkega dela - ni smel namreč brezdelno počivati - so skozi njegovo glavo zvene le nebeške besede in v njegovem srcu je bilo tako mehko - tako toplo! Revni mladenič je poslušal in poslušal, kolikor je le mogel in odprlo se mu je novo življenje, vso vilinsko kraljestvo, misli so mu v glavi švigale sem in tja, on pa je gledal gor k sončnemu žarku in rekel: "Seveda, postati hočem slaven mož! Vse želim zapisati, kar slišim in občutim; revno mladeničevo ime naj Dancem prinese čast in slavo."

In blede luna mi je zjutraj, ko je vzhajalo sonce, pripovedovala, kako je reven mladenič sedel in zapisoval vse misli, ki so mu ponoči šle skozi glavo. V sebi je čutil moč, da postane pisatelj. Opazoval sem ga, ko je svoje prve spise nesel k založniku in videl sem, kako je revnega mladeniča prezirljivo zavrnil. Ampak nazadnje je le našel enega. Bil je dober, plemenit mož, ki je prebral in zmajeval z glavo ter vprašal: "To si ti napisal? Ti mali fant, ti?" In revni Hans Christian je pogumno odgovoril: "Da!"

Vidite, tako se je dogodilo, da so njegovi zapisi bili izdani, kmalu so jim sledili še drugi - pravljice, pesmi, pripovedke - vse so izvirale iz kraljestva sončnih vil. Revni mladenič se je med revščino in delom naučil razumeti njihov jezik in je zdaj lahko zapisoval njihove zaklade. In njegovo ime je postalo znano, ne samo na ljubem Danskem, temveč po vsem svetu, kjer žive dobri, ljubi otroci.

Hans Christian Andersen je živel, ljubil in pesnil ter umrl. - Zdaj vam piše iz istega čudovitega kraljestva sončnih vil, o katerem je sanjal na zemlji.

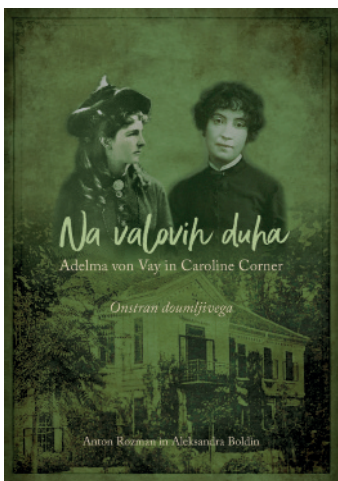
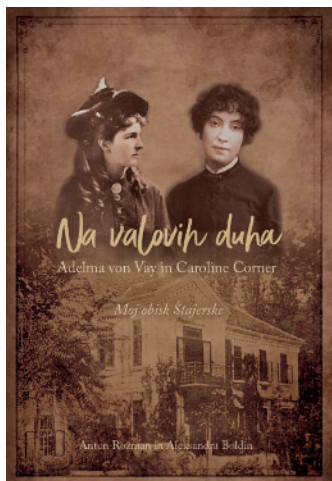
XXX

Sijal sem že od samega začetka in še danes sijem, je rekel ta sončni žarek. Osvetljeval sem zemljo, ko se je rojevala iz veselja, prebudil sem življenjske klice v njej, jaz sem osušil vodovja in močvirja in videl kako so nastala drevesa, rastline in živali. Osvetljeval sem zemeljski paradiž, veličastno Indijo, videl in slišal sem Budo, bil sem v indijskih templjih in prisluškoval svečnikom, ko so zaklinjali k Brahmi, Šivi in Višnuju. Bil sem v starem Egiptu in videl sem piramide, kako so jih gradili stoletja. Videl sem v najgloblje skrivnosti svečeniških kast in jih slišal kako so zaklinjali k Ozirisu in Izis. Pogledal sem v grški tempelj in orakelj ter na čelo poljubil devico, ki je izrekala modrosti. Videl sem rimske junake, kako so se podali v boj. Sijal sem tisti dan, ko je odrešenik umrl na križu - sonce se je takrat zamračilo, zemlja se je stresla - slišal sem njegovo zadnjo besedo: "Opravljeno je!"

Osvetljeval sem bitke ljudstev, umirajoče mučenike, križarske vojne, velike može, pa tudi majhne, plemenite gospe in tudi slabe. Kreposti in pregrehe. Že od začetka prihajam iz istega sonca in tudi svet se mi zdi ves čas isti. Enaki so boji, enake zmage, enake kreposti, enake pregrehe. Ko so podobe dogodkov tekom milijonov let bežale mimo mene, so se mi ljudje ves čas zdeli isti. Dan je danes prav tako dolg, kot je bil pred milijoni let, prav tako vzidem in zaidem - in tako bo to tudi večno ostalo.

Kaj vam naj torej povem? O večni nespremenljivosti? Glejte, od vsega začetka so ljudje zaklinjali k velikemu duhu. Indijci so ga imenovali Brahma, Egipčani Oziris. K njemu so molili kot k najrazličnejših oblikam in malikom, borili so se in umirali za svojega boga in vidite, zmerom je bil to isti, en, veliki duh življenja.

ADELMA VON VAY POVESTI O SONČNIH ŽARKIH

Pri Založbi Buča je izpod peresa Antona Rozmana in Aleksandre Boldin izšla monografija o Adelmi von Vay z naslovom NA VALOVIH DUHA – ADELMA VON VAY IN CAROLINE CORNER. Predstavlja celovit vpogled v življenje in delovanje te svetovno znane spiritistke in teozofinje, ki je med letoma 1867 in 1925 živela v Slovenskih Konjicah. Prvi del, MOJ OBISK ŠTAJERSKE, zaobjema čas od njenega rojstva leta 1840 do leta 1881, ko jo je v Slovenskih Konjicah prvič obiskala njena mlada angleška prijateljica, spiritualistka in uspešna avtorica spiritualističnih besedil Caroline Corner iz Londona ter o tem obisku napisala knjižico MOJ OBISK ŠTAJERSKE. Drugi del monografije, ONSTRAN DOUMLJIVEGA, obravnava življenje in delo Adelme von Vay od leta 1881 do leta njene smrti 1925 in je zgrajen okoli druge knjižice Caroline Corner, povezane s Konjicami: ONSTRAN DOUMLJIVEGA. Oba dela monografije dokončno osvetlujeta življenje in delo te izjemne ženske in jo dvigujeta iz pozabe.